

Анатолій ЛАВРЕНЮК

**ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ЕЛЕКТРОННИЙ АРХІВ УКРАЇНИ:
ПОШУК ВІДПОВІДЕЙ НА ВИКЛИКИ ЧАСУ**

На сучасному етапі переходу від індустріального до інформаційного суспільства в усіх провідних державах світу ступінь використання інформаційного простору та інформаційних технологій стає безпосереднім чинником економічного зростання, забезпечення обороноздатності країни, соціально-політичної стабільності та розвитку демократичних засад в управлінні державою.

Перехід України до ринкових відносин, подальше розгортання державотворчих процесів, проведення соціально-економічних реформ, розширення міжнародного співробітництва, розвиток демократії в Україні в умовах постійних зрушень у науково-технологічній сфері спричинюють постійне зростання вимог до рівня інформатизації суспільства та інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади та місцевого самоврядування.

Сьогодні застосування електронних інформаційних технологій у сфері діловодства в установах, організаціях та на підприємствах України набуває дедалі більшого розвитку, що зумовлено значними обсягами управлінських документів, необхідністю здійснення контролю за їхнім обігом, виконанням, зберіганням та використанням.

Обсяг інформації, представленої в електронному вигляді, постійно зростає не тільки за рахунок нової електронної інформації, а й інформації, створеної раніше, що має історичне, наукове, культурне, соціальне, економічне значення. Завдання її збереження для майбутніх поколінь на всіх етапах розвитку суспільства є пріоритетним.

Архіви електронних документів нині стали суттєвим і надійним джерелом інформації для прийняття найважливіших рішень на всіх рівнях управління та досліджень. Установи для централізованого державного зберігання цього виду інформаційних ресурсів існують у багатьох країнах. Це, зокрема, Центр зберігання електронних документів Національної адміністрації з архівів та діловодства США, Національний архів цифрових баз даних Великої Британії, Центральний архів документів на електронних носіях Москви, архів електронних документів при Білоруському науково-дослідному центрі електронної документації.

Необхідність бути на рівні світових досягнень у вирішенні проблем інформатизації суспільства та електронного документообігу спричинила створення в Україні електронного архіву.

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 травня 2007 р. № 279-р Центральний державний електронний архів (ЦДЕА) України розпочав свою роботу. Як державний орган, він виконує завдання та функції з управління архівною справою та діловодством, забезпечує реалізацію

лізацію державної політики в цій сфері, виявлення, комплектування, облік, зберігання профільних документів НАФ та використання їхньої інформації.

Електронний архів складається з чотирьох відділів: формування Національного архівного фонду та діловодства; інформаційних технологій; використання інформації документів; забезпечення збереженості та обліку, а також двох секторів: фінансово-економічного та кадрової і режимно-секретної роботи.

На ЦДЕА України покладено такі завдання:

брати участь у реалізації державної політики в сфері архівної справи і діловодства, координації діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності з питань впровадження електронного документообігу та електронного підпису, зберігання та використання інформації електронних документів;

визначати джерела комплектування профільними документами, а саме: електронними документами (управлінськими, науково-технічними, виробничими) постійного, тривалого (понад 10 років) зберігання та з особового складу; кіно-, фото-, фоно-, відеодокументами; електронними інформаційними ресурсами (базами даних, кадастрами, реєстрами, ресурсами для мережі Інтернет, веб-сайтами, онлайн-каталогами); електронними страховими копіями особливо цінних і унікальних документів та архівних копій поновлених інформаційних ресурсів постійного зберігання; обліковими документами та архівними довідниками (описами, каталогами, путівниками);

створювати і вдосконалювати довідковий апарат до архівних електронних документів та електронних інформаційних ресурсів, забезпечувати автоматизацію інформаційних процесів;

проводити експертизу цінності документів та електронних інформаційних ресурсів з метою внесення їх до НАФ або вилучення з нього;

створювати архівні та резервні копії профільних документів;

надавати методичну допомогу з питань своєї діяльності державним архівам, органам державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності;

проводити науково-дослідну та методичну роботу з питань створення, обліку, зберігання, користування архівними електронними документами та електронними інформаційними ресурсами, впровадження електронного документообігу, електронного підпису, інформаційно-комунікаційних технологій.

Електронний архів передусім має напрацювати необхідні, але відсутні зараз технічні рішення щодо постійного або довготривалого зберігання електронних документів, забезпечення їх автентичності та цілісності. У цьому зв'язку існує нагальна потреба в розробленні нормативно-методичної бази з таких питань: формат та набір метаданих електронних документів; порядок використання електронного цифрового підпису та створення електронних документів в органах державної влади; критерії відбору веб-ресурсів та баз даних як складової НАФ і джерел комплектування архіву; організація експертизи цінності електронних документів та їх приймання на постійне зберігання; порядок забезпечення доступності електронних документів та електронного цифрового підпису при їх постійному зберіганні.

З моменту створення ЦДЕА України здійснено ряд організаційних заходів, зокрема: проведено в установленому порядку державну реєстрацію архіву, затверджено його структуру та штатний розпис; розпочато формування трудового колективу; облаштовано адміністративне приміщення, встановлено телефонний зв'язок, придбано комп'ютерну та офісну техніку.

Затверджено план роботи архіву на 2008 рік, згідно з яким розробляються нормативно-методичні документи, що регламентують роботу електронного архіву. Підготовлено та затверджено положення про структурні підрозділи архіву, посадові інструкції працівників, положення про колегію, експертно-перевірну комісію, науково-методичну раду, тендерний комітет, інструкцію з діловодства.

Розпочато розроблення інтерактивного веб-сайту з динамічною обробкою даних, який водночас являє собою гнучкий інструмент для доступу до глобальної бази даних ЦДЕА України. Ведуться інтенсивний пошук та розроблення методів постійного та довготривалого зберігання електронних документів, вирішується питання щодо найоптимальнішого резервного копіювання.

Методологія організації постійного архівного зберігання електронних документів лише починає складатися. Тому зараз важливо об'єднати думки та досвід усіх зацікавлених сторін: архівістів, документознавців, інженерно-технічних спеціалістів, управлінців, менеджерів, істориків та інших користувачів електронними інформаційними ресурсами. З цією метою при новоствореному архіві організовано робочу групу, до якої входять: Ю. І. Забенько – начальник відділу інформаційних технологій Держкомархіву, Б. О. Березін, І. С. Горбов, В. О. Леснов, А. М. Стеценко, Н. В. Солоніна – наукові співробітники Київського інституту проблем реєстрації інформації НАН України, Л. Й. Костенко – начальник відділу інформаційних технологій Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, Л. А. Кумейко – заступник начальника відділу та Є. В. Дударенко – зав. сектора, головний спеціаліст адміністрування та автоматизації діловодства Національного банку України.

Уже сьогодні надходять пропозиції з боку державних установ та організацій – джерел формування НАФ України щодо приймання від них електронних документів на постійне державне зберігання. Тому пріоритетними сторонами діяльності ЦДЕА стають взаємодія та співпраця з іншими державними архівами, а також архівами установ і організацій. Для з'ясування рівня їх готовності (технологічного, організаційного, кадрового) та виявлення проблем, які перешкоджають роботі щодо приймання на постійне державне зберігання електронних документів та електронних інформаційних ресурсів, електронний архів здійснює відповідний моніторинг. Уже надійшли перші відповіді – від державних архівів Сумської, Волинської, Одеської областей. Після надходження інформації від інших архівів її буде опрацьовано та узагальнено для організації спільної подальшої роботи з розроблення нормативного і методичного забезпечення.

Питання створення електронних документів, застосування електронного цифрового підпису та управління електронним документообігом вимагають державного підходу з боку організацій та установ, потребують належної, постійної уваги.

Lavreniuk A.

**The Central State Electronic Archives of Ukraine:
in Search of Meeting the Challenges**

Information is focused on tasks and functions of the recently established Central State Electronic Archives of Ukraine, its organization structure as well as the first organizational measures. Special emphasis is made on vital necessity in terms of the development of the legislative and methodical base on certain important issues to be accomplished by CSEAU (or with its assistance).